

Vårdhygieniska riktlinjer – mpox (tidigare apkoppor)

Bakgrund

Mpox orsakas av apkoppsvirus som är genetiskt besläktat med smittkoppor, men ger en mildare sjukdom. Det finns två typer av mpox. Den västafrikanska typen (klad II) har sedan 2022 förekommit i en global smittspridning bland framför allt män som har sex med män. Den centralafrikanska typen (klad I) sprids sedan 2023 i Demokratiska republiken Kongo. Detta utbrott har vuxit under 2024 och smittspridning sker nu även i andra länder i regionen. I detta utbrott har smitta huvudsakligen skett mellan hushållskontakter och även många barn är drabbade. Smittan kan även spridas genom sexuella kontakter. Klad I orsakar allvarligare infektioner.

Sjukdomen klassas sedan 2022 som allmänfarlig och är därmed anmälningspliktig och smittspårningspliktig.

Smittvägar och smittsamhet

Mpox är inte högsmittsamt, utan i regel krävs nära och/eller långvarig kontakt för smitta. Kunskapen om hur sjukdomen sprids är ofullständig. Vid tidigare fall av mpox har man främst sett smittspridning genom djurbett eller genom direktkontakt med smittade djur. I utbrottet med klad II har smitta framför allt setts vid sexuella kontakter och i enstaka fall vid andra nära hudkontakter, t ex hushållskontakter. Klad I förefaller vara mer smittsam och de vårdhygieniska riktlinjerna nedan skiljer sig därför åt något.

Möjliga smittvägar är droppsmitta (stora droppar från luftvägarna), kontaktsmitta (direktkontakt med utslag, blåsor, sår) och sexuell smitta. Indirekt kontaktsmitta genom kontaminerade föremål har också påvisats.

Risken för smitta från patient till vårdpersonal förefaller vara låg, men kan inte uteslutas.

Inkubationstiden är vanligtvis 6-13 dagar men kan variera mellan 5 och 21 dagar.

Indelning av misstänkta och bekräftade fall

Alla som provtas med misstanke om mpox delas in enligt nedan. Indelningen ligger till grund för val av personlig skyddsutrustning och andra skyddsåtgärder.

Indelning per utbrott baserat på anamnes

- Alla patienter vars smitta kan ha samband med Demokratiska republiken Kongo eller andra länder med spridning av klad I hanteras som misstänkt smittade av klad I.

- Övriga patienter som misstänks ha smittats med mpox hanteras som misstänkt smittade av klad II.

Indelning av misstänkt smittade och bekräftade fall av klad II

Högre smittrisk

1. Bekräftat fall som har allmänsymtom eller luftvägssymtom och utbredda utslag.
2. Man som har haft sexuell kontakt med en annan man och har allmänsymtom eller luftvägssymtom och utbredda utslag.

Lägre smittrisk

3. Patienter som provtas med misstanke om mpox och som har genitala eller perianala utslag eller blåsor, men inte allmänsymtom eller luftvägssymtom.
4. Alla som provtas för mpox av annan anledning än ovan

Skärpta hygienrutiner

Individuell riskbedömning kan behöva göras utifrån aktuell patienter och arbetsmoment. Nivå på skyddsutrustning avgörs utifrån typ av virus (klad I eller klad II) och för klad II om det är *högre* eller *lägre* smittrisk enligt ovan.

Skyddsutrustning och åtgärder vid patientnära vårdmoment vid klad I och för klad II med högre smittrisk

- Andningsskydd (FFP2, FFP3) används vid vistelse i vådrummet
- Visir
- Långärmat plastförkläde
- Skyddshandskar vid kontakt med patienten
- Patient som kan bör använda kirurgiskt munskydd
- Hudlesioner hos patienten täcks.

Skyddsutrustning och åtgärder vid patientnära vårdmoment vid klad II med lägre smittrisk

- Kirurgiskt munskydd IIR
- Visir
- Långärmat plastförkläde
- Skyddshandskar vid kontakt med patienten
- Hudlesioner hos patienten täcks

Placering av vårdtagare

Patienter med misstänkt eller bekräftad mpox med *högre smittrisk* (enligt ovan) ska i första hand bedömas på isoleringsrum på infektionskliniken. Vid *lägre smittrisk* (enligt ovan) kan patienten handläggas på STI-mottagningen på vanligt undersökningsrum med stängd dörr.

Inneliggande patient vårdas i första hand på infektionskliniken på enkelrum med negativt tryck, sluss och eget hygienutrymme. I andra hand väljs enkelrum med förrum och eget hygienutrymme.

Städning, rengöring och desinfektion

Daglig städning

- Rengör dagligen tagytor i vårdtagarens närhet med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel. Städa övriga ytor med rengöringsmedel och vatten.
- Gör punktdesinfektion med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel vid spill av kroppsvätskor.
- Moppskafet ska rengöras och desinfekteras efter varje användning.
- Lägg mopp och städ dukar i separata vattenlösliga tvättpåsar på rummet för vidare transport till tvätt.

Slutstädning

Använd alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel på kontaktytor i vådrum och hygienutrymme. Städa övriga ytor med rengöringsmedel och vatten.

Tvätt

Använd skyddsutrustning som vid patientnära vårdmoment vid omhändertagande av tvätt. Alla textilier hanteras som smittförande. Lägg tvätten i en vattenlöslig tvättsäck som sedan läggs i en vanlig tvättsäck. Låt det rosa plastbandet hänga ut. Tänk på att packa in blöta textilier i torra så att inte tvättsäcken löses upp under transporten.

Avfall

Använd skyddsutrustning som vid patientnära vårdmoment vid omhändertagande av avfall. Avfall som är bemängt med kroppsvätskor eller annat organiskt material från patienten hanteras som smittförande avfall. Övrigt avfall hanteras som vanligt avfall. Lagra inte avfallssäckar i vådrum eller desinfektionsrum.

Mathantering

Använd vanligt porslin och bestick. Bär använd matbricka direkt till diskmaskin eller brickvagn.

Behandling/undersökning på annan enhet

Informera mottagande enhet om att vårdtagaren är smittsam. Vårdtagaren förs direkt till undersöknings- eller behandlingsrum.

Transporter

Patienter kan transporteras på vanligt sätt i korridorer på sjukhus/mottagning oavsett smittrisk.

Patient med klad II med *lägre smittrisk* (enligt ovan) kan färdas med allmänna kommunikationsmedel eller med taxi om kopporna är täckta med kläder. Finns koppor i ansikte eller på händer eller om patienten har klad I eller klad II med *högre smittrisk* (enligt ovan) bör transport ske med ambulans.

Besökare

Besök ska undvikas, men kan beviljas under särskilda omständigheter. Vårdande enhet beslutar om eventuella åtgärder måste vidtas för att förhindra smittspridning till eller från besökare.

Vårdpersonal

Personal med nedsatt immunförsvar eller gravida ska inte delta i vården.

Smittfriförklaring

I regel kan man betrakta patienten som smittfri när alla kopper torkat upp och sårskorporna börjat falla av. Diskutera gärna med smittskydd i det enskilda fallet.